

önszeretetem szenvedett kimondhatatlanul. Nem a lelkiismeret gyötört — de ostobaságom öntudata semmisített meg. »Én magam saját kezemmel adtam meg magamnak a kegyelemdíját!« mondám magamhoz, fels alá futkosva szobámban. »A herceg, kit megsebesítettem, megbocsátott nekem, igen, most már Erzsébet egészen át fogja neki adni magát. Nincs többé mentség a számára, mi sem képes többé visszatartani a mélység szelétől!« Tudtam én nagyon jól, hogy párharcunk nem marad titokban, dacára a herceg szavainak; mindenesetre tudnia kellett arról Erzsébetnek. »A herceg nem olyan korlátolt eszű ember,« hitettem el magammal, »hogy az alkalmat föl ne használja.« De tévedtem. A párharcról s annak igazi okáról másnap az egész város tudomással birt; de nem a herceg fecsegett — ellenkezőleg; mert midőn Erzsébet előtt megjelent megsebzett fejével s előre elkészített ürügygyel, ő már mindent tudott. Vajjon Bizmionkov árulta-e el titkunkat, vagy valamely más uton jutott hozzá, azt máig sem tudom. De hát lehetséges-e egy kis városban valamit titokban tartani? Képzhetik önök, hogyan fogadta Erzsébet, hogyan fogadta Ozogin egész családja! Ami engem illet, — én nyomban általános gyűlölet s általános megvetés tárgya lettem. Dühös, vészomjazó féltékenyek tekintettek. A nélkül sem számos ismerőseim szakítottak velem s kerültek, mint a bélpoklost. A városi előjárók rögtön a herceghez siettek azon ajánlattal, hogy példásan és keményen meg fogják büntetni. Hogy a fenyegető veszélytől megmenekültem, egyedül a herceg sürgető kérésének köszönhetem. Már végzetem volt, hogy ez az ember lépten-nyomon megsemmisítsen. Nagylelkűsége élve vitt a sirba. Könnyen elgondolható, hogy az Ozogin háza örökre zárva volt előttem. Ozogin ur még egy közönséges darab irónt is visszaküldött, melyet nála feledtem. Tulajdonképen Matensovics Cirillnek nem volt oka rám haragudni. Az én »dühös« féltékenységem tisztázta a viszonyt a herceg és Erzsébet között. Ozogin és neje, valamint s városka minden polgárai kezdték őt Erzsébet vélegényeül tekinteni; a mi tulajdonképen nem volt rá nézve kellemes. De Erzsébet tett neki s még nem érte el a célját... A herceg, egy ókos, világlátott férfi ügyességével könnyen beletalálta magát helyzetébe

s csakhamar »egygyő« lett szerepével, a mint mondani szokás...

És én... én lemondottam mindenről saját személyemet s jövőmet illetőleg. Mihelyt fájdalomunk oly magas fokot ér, hogy egész benső lényünket megingatja, kellene, hogy megszünjön nevetségessé lenni... Azonban nem így áll a dolog! Guny és kacaj kíséri könyeinket nemcsak a végső határig; nemcsak azon pillanatig, mikor már nem tudunk sirni, nem, még akkor is a fülünkbe cseng az, midőn már elnémul a nyelv s maga a panasz is elhal. Minthogy pedig én először nem akarok magam előtt nevetségessé látszani — és másodszor nagyon fáradt vagyok — holnapra halasztom elbeszélésem folytatását s ha Isten is úgy akarja, befejezését.

*

Március 29. Fagy; Tegnap lágy idő.

Tegnap nem volt erőm naplóm befejezésére. Majdnem egész nap ágyban fekvődtem s Terentjevna-val mulattam. Ezt nevezem aztán én asszonyoknak. 60 évvel ezelőtt temette el vőlegényét, a ki pestisben halt meg, gyermekeit mind túlélte; vén, mint maga a világ, issza a téát vég nélkül, van hatalmas étvágya, melegen öltözik. [S mivel bolondította el tegnap egész nap a fejemet? kérdik önök. Egy másik vén asszonyoknak egy régi köpenyemről a nagy gallért ajándékoztam oda, melyet már félig megették a molyok... és most tele kotyogta a fejemet, miért nem ő kapta meg? stb. stb. A szivtelen banya eláraszt szemrehányásaival. De térjünk vissza elbeszélésünkhez.

Tehát kinoztam magamat, mint a kutya, melynek a hátulján koci ment keresztül. Csak most, miután Ozogin házából száműzettem, jöttem arra a meggyőződésre, milyen kellemes az embernek saját boldogtalanságára visszagondolni! Oh emberek! Milyen szánandó lények vagytok ti! De hagyjuk a bölcselkedést.

Egész napokat teljes elszigeteltségben töltöttem s csak elvétve kérdezősködtem, mi történik Ozogin házában, mit csinál a herceg. Szolgám Ozoginné kocsisának egy távoli nőrokonával ismeretséget kötött. Ez az ismeretség hozott számomra némi enyhülést s szolgám, hála célzásaimnak s apró ajándékaimnak, gyorsan kitalálta, miről beszéljen velem, mikor este a csizmámat

lehuza. Hébekekorban találkoztam az utcán emberekkel, kik Ozogin házába járatosak voltak s ott találkoztak Bizmionkovval és a herceggel. A herceget s Bizmionkovot üdvözöltem, de nem állottam velök szóba. Erzsébetet csupán háromszor láttam; egyszer anyja társaságában egy női divatkereskedésben, máskor nyitott kocsiiban, anyja, atyja s a herceg társaságában s végre egyszer az isteni tiszteleten. Könnyen megfogható, hogy nem mertem hozzá közeledni, csupán távolról láttam. Az első ízben nagyon aggodónak látszott nekem, de azért vig volt, rendelt magának valami piperét s nagyon el volt foglalva szalagok megválasztásával. Az anya szeme rajta függött s mosolygott azzal az ostoba s szeretetteljes mosolyal, mit egyedül az anyának lehet megbocsátani. A kocsiiban Erzsébet a herceg mellett ült. Sohasem fogom elfeledni ezt a találkozást. A szülők a hátsó ülésen ültek, a herceg meg Erzsébettel szemközt velök. Rendkívüli halványosság ült vonásain, csupán az arca közepén látszott még két alig észrevehető piros sáv. Félig a herceghez volt fordulva; jobb karjára támaszkodott; (baljában a napernyőt tartotta) fejcsékéjét bájosan meghajtvva, a herceg arcába nézett. Azokban a pillanatokban egészen a hercegé volt, egész bizalmával megajándékozta őt. Nem láthattam arcvonásait, — a koci nagyon gyorsan suhant el előttem — de a herceg is mélyen megindultnak látszott.

(Folyt köv.)

A DALSZINHÁZ BELSEJE.

Az építészetet egy jól ismert mondás megfagyott zenének nevezi. E hasonlat révén valaki a redoute palotáját »megfagyott csárdás«-nak nevezte el. Ha a sugáruti új muzsa-templom számára is igénybe akarjuk venni a képies beszédet, mindenesetre magasabb zenei műfajjal, akár operával hozhatnók összeköttetésbe.

Büszkén, a nagy stil előkelő arányai-val, diszesen emelkedik föl e palota. A monumentális jelleg első tekintetre jleköti a figyelmet s fönnen hirdeti Ybl Miklós, e kiváló művész nagy érdemeit. Ama számos épület között, mely az utóbbi két évtizedben a fővárosban általa létesült, az opera-ház kétségkívül a legbecsesebb. Budapest egész újjáalakulása Ybl Miklós nevéhez van kötve

s ez a név tovább marad fön, mint maguk az épületek, melyek meggyőző bizonyosságai annak, hogy hazánk az architektúra terén nemcsak lépést haladt a külfölddel, hanem egy és más tanulmányok előnyös fölhasználása által nem egyszer eléje is vágott.

Ime a magyar operaház oly épület, mely a világvárosok más ily palotái közül sokat lever. A mi reform újabban létesült, azt mind fölhasználta a tervező; s a gyakorlati tökély mellett a művészeti dísz is teljes diadalt ül. Már csak tizenegy hónap választ el bennünket az ünnepélyes megnyitás napjától. Mert — mint az uralkodó óhajának megfelelően elhatározták — 1884 október hó 1-én fölavatják a zeneművészetnek szentelt falakat.

Kívül e falak már régóta ékességükben pompáznak. Az architektonikus formák a legszerencsésebb renaissance modort mutatják. Az oszlopok, erkélyek, loggiák, párkány, mindmegannyi diszes részletek. A plasztikai dísz a képmás-alakok és allegoriák egész sora képviseli s a magyar szobrászok tehetségéről tanuskodik. Ezt a néző naponta szemügyre veheti és meg is győződhetik róla. De az épület belseje? Elkészül-e az a hátralevő rövid idő alatt? S vajjon megfelel-e a külső pompának? Mind e kérdések foglalkoztatják a művészet barátait s a nagy közönséget is, amely számára »tilos a bemenet« az épületbe.

Aki azonban bemenet, az láthatja mily nagy tevékenységgel dolgozik ott a sok kőműves, díszítő, asztalos, aranyozó s újabban a festők és szobrászok is. Hónapok óta foly ez a lázas munka, Schmal Henrik építész vezetése alatt. A dalszínház belső ékítőményei jórészt el is készültek már s a fölszerelés is munkában van. A technika legújabb vívmányait mind értékesítette az épület tervezője. A színpad vizerómütáni gépezete ép oly egyszerű, mint célirányos, s a súlyesztő és a zsinórpadlás, melynek vasszerkezetét a Schlick-féle gyár készíté, tűzbiztonság szempontjából jóformán páratlan a modern színházakéi között.

Az épület összes költsége három millió forintra rug, tehát felényivel kevesebbe kerül a sugáruti dalszínház, mint a bécsi opera, mely hét milliót nyelt el s mégis oly kevéssé nyerte meg a közönség és a kritika

tetszését, hogy a tervező művészek: Siccardsburg és van der Null, kétségbeesésükben a nagy csalódás miatt, öngyilkosok lőnek. Legnagyobb hibája a bécsi épületnek tudvalevőleg az, hogy főhomlokzata nagyon alacsony. Nyomottnak, alásülyedtnak tetszik. Az arkádok, oszlopok fölfelé való törekvése teljesen hiányzik s ez által az épület derült hatása, nyílt tekintete (mely dalszínháznál elengedhetlen), jóformán egészen elenyészik. Mennyivel szerencsésebb Ybl Miklós műve! Itt a façade könnyed, barátságos, hívogató. Igaz, hogy a »valódi anyag« kevesebb; több a mészke, mint a márvány s több a téglaburkolat mint a mészke; de a belső díszítés, különösen a plasztikai és festészeti ékesség semmivel sem áll hátrább.

Tegyük egy sétát a helyiségek nagy labirintjában.

A főbejáratnál mindjárt a nagy lépcsőház rendkívül díszesnek ígérkezik. Mindenekelőtt két szobormű fogja magára vonni a figyelmet. A tervező építész úgy vélekedett, hogy aki belép a zeneművészet e fényes csarnokába, azonnal ama két férfiú képmásával találkozók, ki a magyarzenének legnagyobb diadalt szerzett. Mindkét nagy szellem most is él köztünk: Liszt Ferenc és Erkel Ferenc; sőt ez utóbbinak legújabb alkotásával: a »Szent István« opera hangjaival avatják föl a muzsa-templomot. A két szoborművet Strobl Alajos mintázta. Hosszu idő óta foglalkozik velük a budai várkert bazárban, hol műtermét berendezte. Liszt Ferenc képmása már elkészült. A mestert ülő helyzetben ábrázolja, amint elmélyedt s a lelkében zsongó dalamokra figyelni látszik. Ritka érdekességű, szellemes arcán, magas homlokán, nyílt tekintetén csupa ihlet, csupa ész és csupa erély látszik. Nem ismerek jellemzetesebb arcképet, pedig Kaulbach Vilmostól gróf Nemess Elizáig sokan festették a »Krisztus« és »Erzsébet« oratoriumok alkotóját. Ami individuális vonást talált e fiatal szobrász a mesteren, ki több ízben minta gyanánt ült előtte, azt épp oly lelkiismeretesen, mint találóan kifejezte, fölhasználta; még pedig úgy, hogy nem csupán portrait-t, hanem emlékművet készített, anélkül azonban, hogy az eszményítés által ártott volna az alak életteljességének. S ez így van helyesen. Strobl Alajos e szobra a mesternek nemcsak

esetleges kifejezését, vonásainak hasonmását mutatja (hisz ezt a művészietlen fotográfia is teszi), hanem föltünteteti egyuttal egész lelkületét, benső világát, jellemét. Az elhelyezés is szerencsés. A ruha a legtermészetesebben fűdi az idomokat s a drapéria mindenütt élénkíti a vonalmenetet s emeli a festői hatást, melyről a modern plasztika mai nap mind nehezebben bir lemondani. Méltó társa lesz e szobornak az Erkel Ferencé. Az ősz zeneköltőt ugyanoly helyzetben mutatja. A mintázó szobrásznak a fényképek egész sora áll rendelkezésére, hogy munkáján könnyítsen; a befejezésnél pedig a megörökítendő mester szintén minta gyanánt ül. Ekkép a két nagy szellemről még életében a legélethűbb monumentális képmást kapjuk, oly helyen, ahová legjobban illenek.

E fehér márványszobrokra ékes menyezeti fog alátekinteni. A fölépcsőház boltozatát ugyanis Thán Mór falfestvényekkel díszíté. Ezek »a zene diadalát« ábrázolják allegorikai csoportokban. A különféle zenészeket tartó geniusok szeretetreméltó csapata fogadja a nézőt. Középpont négy kis jelvényes csoport amoretteket tüntet föl. Az egyik páván lebeg s kezében csigát tart, egy másik villával kezében a háromfejű cerberust hajtja; a harmadik az olympusi villámmal sas hátán áll s a negyedik delfinen ül szigonynyal kezében. Egy terjedelmesebb kompozíció a költészetet s a dicsőséget ábrázolja; amaz szárnyas griffen ül, az utóbbi feléje lebeg s koszorut nyújt neki. Mozgalmas kép az, melyen Apollo megfenyíti Marsyast s egy harmadik festmény a Pegazust ábrázolja két allegorikai alakkal. Szélről a falakon a különféle hangszereken játszó amorettek dévajkodnak, emelve és kiegészítve e csoportok hatását. Változatosság a motívumokban, könnyedség az elrendezésben, üdeség a felfogásban s rajzbeli kifogastalanság egyaránt előnyei e képeknek. Thán Mór az ilyen feladatokat mindig sikerrel oldja meg. Évek hosszú során át a figurális kompozíciókban ritka ügyességet sajátított el s azért akkor is tetszetős nyújt, a mikor a mélységről s a szellemességéről lemond, mint a hogyan ezuttal tevő. Nála a dekoratív hatás sokszor az egyedüli cél; s ezt, ha magas is, mindig eléri. Ugyanó tőle valók az oldalfalak félkörű

mezőben ékeskedő képek is. Orpheus és Euridice történetét találjuk itt. A tárgy rendkívül hálás és egyuttal nehéz, ha a művész nem kíván a már jól ismert nyomokon haladni. A köveket megindító mythologiai lantost, a ki meghalt kedveséhez az alvilágba leszáll, csak oly gyakran festették (s éppen csarnokok, termeknek díszéül), mint akár az Amor és Psyche történetét, melynek típusait, csoportjait s egész szellemét Rafael örök időkre megállapítá úgy, hogy ember legyen a gáton, aki epigonjának kívánjon fölcsapni. Ő, a nagy mester adott reá példát, mint komponáljon bele a képiró a megszabott térbe egy-egy jelenetet, hogy a szűk határok ne merő akadályoknak szolgáljanak, sőt természetes kereteket képezzenek. Ha valahol itt, az ilyen félkörű vagy négy-szegű mezőbe irt képnél nyer jelentőséget Goethe mondása: »In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister!« Nos, a térrel hűségesen és jó tapintattal sáfárkodott Thán Mór. S ez nem is kíván dicséret lenni számára. Mert hisz Goethének nem akkor van igazsága, ha a megszabott korlátokat át nem lépi a művész; hanem akkor, ha azokon belül valóban mesternek mutatkozik. Én azonban az Orpheus és Euridice alakjait modorosaknak találom. Ugy tetszik már több ízben s másutt volt hozzájuk szerencsém, s nem csalódom, a mikor azt hiszem, hogy előkelőség s költői illusio dolgában érzékeny fogyatkozást szenvedtek. Ezek is takaros hivei az olympusi Zeusznak, de mintha fájdalomuk, gyászuk kissé theatrális lenne, s mintha a csoportosításban is a balletrendező gyakorlottsága jutna eszünkbe. Ez az Orpheus és ez az Euridice csak ékiteni akarja a falakat; megindítani bennünket — nem igen készülnek.

De a széles lépcsőház összehatása a legkedvezőbb. Az ornamentáció ragyogó, színteljes, a nélkül, hogy tulterhelt és rítkító lenne. A hová a szem néz: mindenütt a legszebb renaissance-modoru ékitmények, szárnyas-oroszlán- és virág-motívumok pompáznak.

Színtoly fényesnek ígérkezik a fővestibule. Itt a menyezeti a kilenc muzsa fogja ékiteni, Székely Bertalan ecsete által megörökítve. Az oldalfalak mezőibe ugyane művész kisebb geniusokat, amoretteket fest. Székely Bertalan már elkészíté a kartonokat s ezek rajz és felfogás

tekintetében egyaránt kiválóak. A falakra közelebb viszi át a konturokat s a festést is nemsokára megkezdi. Ugyane helyiség plasztikai dísz is kap. Oldalvást a kerek medaillon-mezők ugyanis egy-egy hirneves hazai zenész dombormű-képmása számára vannak fenntartva. E relief-műveket Seifcsik Antal mintázta. Eddig négy arcképet rendeltek meg nála. Mosonyi Mihályé és Doppler Ferencé már készen van. Amaz a simphonikus zene jeles költőjét hiven tünteti föl. Érdekes magyar arca, nemes vonásaival, hosszú szakállával, éles tekintetével, szellemes profilt mutat; a másik mű, mely az »Ilka« opera s annyi más zeneköltemény nemrég elhunyt kitűnő mesterét ábrázolja, szintoly találó arckép. A fiatal szobrász nehéz feladatot oldott meg, mert arc-éleket kellett mintáznia, de a rendelkezésére állott fényképek közül egy sem mutatta profilban az illető fejet. Annál dicséretesebb, hogy a nagy arányu domborművekben nemcsak élethűséget, hanem jellemzést is birt nyújtani. Most Hummel Nep. János, e pozsonyi születésű, régi jeles zeneköltő és Goldmarck Károly, a »Sába királynője« szerzőjének medaillon-képmásait mintázta.

A első emeleti folyóter diszítésével két festőművész van elfoglalva. A menyezeten Bachus üzi isteni játékát. Telített, ragyogó színek, kecses alakok, üde háttér s mámoros derült hangulat: mindez alámosolyog a nézőre, változatosan s figyelmet lekötően. Három nagy kompozíciót készített Vastagh György, ki évek előtt a székely- és cigány-életből merítette képeinek tárgyát, s azokkal Bécsben gyors hirre is jutott; de aztán hazajöve itt majdnem kizárólag arcképfestészettel foglalkozott s csak néha-néha hódolt a kevésbé jövedelmes, de ambiciózusabb művészetnek. Az alsóthi kápolna oldalképei óta most igyekezett először ismét magasabbra törni. Művei valóban tetszetősök, s ez irányban való tehetségét előnyösen igazolják. A menyezet jobb részén négy-szegű mezőben »Bachus neveltetése« látszik. A piros pozsgás gyermeket egy bájos, szőke nimfa tartja ölében, míg egy másik üde szőlő-fürtöt tart feléje, melyet az elkényeztetett »kis isten« elkapni próbál. A háttérből a vén Silénus nézi az idylli jelenetet, a melynek a nyár és ősz minden ööme: virága és gyümölcse nyújt ékességet. A másik oldalon »Bachus ifjusága« látható. A serdülő

fiúcska fehér kecskén nyargal. Pompás rózsá-guirland ékíti a paripát s a rajta ülőt; valamint a három pajtást is, kik a kecskét nagy vidáman vezetik s körülölelik. A kopasz Silénus ott lustálkodik a gyepen s örömet leli tanítványa dévajkodásában. Az egész jelenet keretétül zöldelő tájkép szolgál. S a mámor heve, az érzéki öröm csapongása még fokozottabban nyilvánul a középső nagy kompozíción, mely »Bachus diadalmenet«-ét tünteti föl. Az arannyal ékes szekéren ül az ifju Bacchus a bájós Ariadnéval. Két királyi tigris vonja a szekeret. Elöl halad Amor pajzán mosolylyal. Körülte a bachantikus alakok, amorettek, faunok, egész sereggel. A hegyesfülű fele-bakkecske Pán a kettős sipot fujja és az egész társaság fölledni látszik. Virág a hová a szem néz; az egész tavasz színjátékát, illatát kívánta a művész feltüntetni e képen s a siker nem is fordít neki hátat. Az oldal-falakon folytatást nyer a bachantikus kép-ciklus. Az egyes mezőket amorettek fogják díszíteni. Összesen tizenkét ilyen mező van a menyezet alatt.

Lejebb Feszty Árpád működik. A szemközti ablakok által megvilágított három falra kilenc terjedelmes kép számára van hely. Tájképek fognak itt ékeskedni, melyekhez a művész a múlt télen és tavaszkor Italia kék ege alatt szerzé a motívumokat. Már a kartonok mindenkinek megnyerték a tetszését, a ki csak látta azokat. Most három kép már készen látható, s a kivitel megfelel a kompozícióknak. Az egyik »Saphot«-t ábrázolja, vadregényes sziklás tájban, a tenger mellett, melynek hullámai tajtékozva ostromolják a meredek, magas partot. A csalódott, kétségbeesett költő fejét lehajtva néz a vad örvénybe, melyben nyugalmat remél. Koszoruja, melylyel csak dicsőség, de nem egyuttal szerelem jutott osztályrészéül ott hever a sziklán. Alant a kaktuszok s más növények egész fákká növe zöldelnek s exotikus jelleget adnak a mélyen átérzett, historiai szellemmel áthatott képnek. Más hangulat szól hozzánk a »Nimfák táncá«-ból. Buja tájban, hol »regét suttog az árny« s a sűrűben ezer mese szövődik: az esti pir titokteljes világa mellett hódító körtáncot lejtenek a nimfák. Az előtérben rózsafüzérrel ékített thermaszobor áll, s e mögött egy fiatal pásztor lesi a táncot. Az ígézet lekötve tartja

s nem mer közelebb lépni; mintha álomnak tetszenék neki a jelenet, mely az első neszre széteszolhat. S mint egy álom tűnik fel a harmadik kép is, mely romba dőlő templomot mutat. Az előtérben víz csillan föl; hosszú nádak, bambuszok, sás merednek föl. Egy oszlopdarabon pán ül s egykedvűen fujja hangszerét. A melancholia s az elmulás érzete nyert kifejezést e jeleneten. Mindhárom festvény oly haladásban mutatja Feszty Árpádnak majd rohamosan emelkedő, majd ismét alábbszálló tehetségét, a milyent legjobb barátjai sem igen vártak és reméltek. Semmi kicsinyesség a kompozícióban, semmi aprólékoság a kivitelben és semmi keresettség a hatásban. A nagy stíl egyszerűsége, határozottsága érvényesül minden részletben s a hangulat mindentűt tiszta költői, zavartalan.

Rendkívüli fényezés lepi meg a nézőt az udvar számára épült helyiségekben. A földszinti vestibule s az innen tovább vezető királyi lépcső, mind valódi anyagból készült. A boltozatot vörös, csikos márványoszlopok tartják, melyeknek fehér márvány fejei a legszebb korinthusi stíl ékességét hirdetik. Scholz Róbert, a kinek finom ízlését, élénk képzeletét a többi helyiségek ornamentumai is hirdetik: változatos, élénk hatású arabeszkkel díszítette a vestibule-t. Azonkívül Kovács Mihály tizenhét képcsoportot festett, a legkedvesebb amorettek alakjaival, kik táncolnak, zenélnek. A különféle hangszerek mind fel vannak itt tüntetve s a gyermekek erőlködése, buzgalma sok közvetlenséggel nyert kifejezést. A lépcsőház menyezetét arabeszkkel; az alatta lévő félkörű mezőket pedig fülkébe festett eszményi tájképek, görög klasszikai templomokkal, déli erdő- és tenger-motívumokkal díszítik.

Az első emeleten levő udvari szalon falaira Kéti Gusztáv nagy tájképeket fest, melyeknek tárgyát magyar dalművekből vagy a regényvilágból meríti; Székely Bertalan pedig a négy évszakot festi friz alakjában gyermek csoportjaival. Egy másik terem falait Thán Mór ékíté falfestvényekkel. A menyezet nagy képe »Páris itélet«-t tünteti föl. Az Ida hegyén, regényes tájkép terül el. Mercur, az istenek követe egy sziklán pihen, előtte Páris áll frigiai sapkával, pásztorbottal s az almával kezében; a felhők hátán megjelent három

istennő felé közeledik, miközben fehér kutyája lesi őt. Az istennők közt legszebb természetesen a ruhátlan Venus, kit Amor pajzánkodva Páris elé vezet. A háttérben Minerva pávája látható. Nagyobb igények nélkül festett, tetszetős kép. A két kisebb kompozíció a három gráciát, a másik Amort és Psychét ábrázolja. A két oldalfalon pedig jobbra a Reggel, balra az Éj allegoriája látható.

A nézőtér fődíszé a menyezet óriási falképe »Az olympus«, melyet Lotz Károly festett. Hat csoportban, melyeket körben komponált a mester, a zeneművészet egész aesthetikáját, a szépnék különféle válfajaiban tünteti föl. E mű, a magyar monumentális képirásban korszakalkotó s hivatva van, hogy Lotz Károly genialitását örök időkre hirdesse. A mély szellemet, a gondolat gazdagságát s a kompozíció bámulatos tökélyét, mely ez alkotást oly becsessé teszi, külön tanulmány tárgyává lehetne tenni; azért máskor hosszasan ismergetjük.

Ugyancsak Lotz Károly a proscenium három allegoriáját: a tánc, a zene s a költészet alakjait festi Jakoby Károly, e sokoldalú s kitünő technikájú művész társaságában. Gazdag ékítésű lesz az udvari páholy is, mely a szinpaddal szemközt van s három részből áll. Magassága oly nagy, hogy a második emelet fölé ér. Előtte négy oszlopon Donáth Gyula négy allegoriája fog állni, melyek quartettet ábrázolnak a soprán s alt két női, a tenor és basszus két férfi képviselőjével. A nézőtér minden része díszesnek ígérkezik. Az első s második emelet páholy-könyöklőjét cinköntésű figurális ornamentumokkal látják el, melyeket Strobl Alajos mintázott, a harmadik emelet kihajló karzatán pedig szintén ércből öntött virág- és gyümölcs-motívumokból szerkesztett fesztonok futnak végig.

De ki győzné mind elősorolni, ami e pompás épület stilszerűségét hirdeti, fényét emeli, gazdagságát öregbíti. A loggiák színes majolikái, melyeket Marchenke készítet, az ajtók faragványai, a menyezetek, oszlopok, párkányok aranydíszítései s a többi ékes részletek a hazai műipar igaz diadalát képviselik. Ybl Miklós érdeme, hogy a különféle művészeteket egy nagy, egy emlékezetes alkotás szolgálatá-

ban oly fényes sikerrel tudta egyesíteni, hogy valamennyien ismét a zeneművészetet dicsőítsék.

PRÉM JÓZSEF.

TURGENYEV A SAKK MELLETT.

— Egy szemtanúnak följegyzései. —

A »Vadász naplója«-nak genialis írója rendkívül szeretett a sakktáblának harlekinszerű talaján vadászni. Élcs szeme saját-szeríen szuró kifejezést öltött, valahányszor a király-fogódsi megereit és a »sakk, sakk, sakk«-remitő igéit oly veszedelmes biztossággal hajigálta oda ellenfelének, akár csak valami ellenséges hadvezér a kartácsokat. Kedves szenvedélyének fölálodta még irodalmi foglalkozását is és azok a pillanatok, melyeket a theasztal mellett oly feledhetetlen bájjal tudott fölékesíteni, megfogytak, mihelyt valaki a »véremlküli küzdelem«-eszméjével állott elő...

Azoknak, kik Párisban a Café de la Régencenak törzsvendégei voltak, nagyon élénk emlékezetükben fog maradni azon jelenet, midőn Turgenyev egyik kezével a sakknak alakjait mozgatva, másik kezével jegyzeteket vetett papírra, melyekben beszámolt kiadójának egy rég odaiigért regénynek tárgyáról.

1870-ben tagja volt ama nemzetközi sakk-kongresszusnak, mely Baden-Badenben tartotta tornáit és melyekben Turgenyev csak nagy szerénysége folytán maradt ki a győzők sorából. Turgenyev azonban egyre járt-kelt, ezt üdvözölte, amannak más lakás hiányában saját nyaralóját ajánlotta föl, úgy hogy a »champion«-ok tréfából elnevezték »kvártélymester«-nek.

— Nos, ha már így neveztek! mondá csöndes mosolyával, akkor be is kvártélyozlak benneteket magamhoz, holnap hivatalosak vagytok nyaralómba.

Másnap valóságos kis népvándorlás támadt. A fogatok egymás után robotgok a Turgenyev-villának fényűző szegélyezett kapuja elé s abból a világ legjobb sakkosai szállottak ki. Belül a pompás termekben tréfás torna folyt: minthogy a háziur sakktáblát nem adott és mégis azt kívánta, hogy a theát egy-egy problémával kell kiérdemelni; kopekek és ezüstrubelekből állítottak össze egy kis táblát, melyen gyufákat fektettek jellemző csoportokba és úgy